

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

ПОГОДЖЕНО

Декан факультету тваринництва
та водних біоресурсів

_____ Руслан КОНОНЕНКО

«_____» травня 2026 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри
гідробіології та іхтіології

_____ Наталія РУДИК-ЛЕУСЬКА

«11» травня 2026 р.

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Сучасний стан іхтіофауни водойм Рівненської області їх охорона та відтворення»

Спеціальність 207 Водні біоресурси та аквакультура

Освітня програма Водні біоресурси та аквакультура

Гарант освітньої програми

К. С.-Г. Н., доцент

_____ **Меланія ХИЖНЯК**

**Керівник бакалаврської
кваліфікаційної роботи**

Д. Б. Н., професор

_____ **Наталія РУДИК-ЛЕУСЬКА**

Виконала

_____ **Ірина ПИСАНЮК**

КИЇВ – 2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
гідробіології та іхтіології
д. б. н., доцент
_____ Наталія РУДИК-ЛЕУСЬКА
«30» жовтня 2025 року

ЗАВДАННЯ до виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи студентці

ПИСАНЮК ІРИНІ ВОЛОДИМИРІВНІ

Спеціальність 207 Водні біоресурси та аквакультура
Освітня програма Водні біоресурси та аквакультура
Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи «Сучасний стан іхтіофауни водойм Рівненської області їх охорона та відтворення»

затверджена наказом ректора НУБіП України № 2627 С від «31» жовтня 2025 р.
Термін подання завершеної роботи на кафедру 2026.04.30.

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи: статистичні і аналітичні матеріали з держрибагентства, дані з відділів територіальних Рівненської рибоохорони, публічний звіт держрибагентства України, літературна інформація, нормативно-правові та законодавчі акти, також дані Інституту рибного господарства НААН України.

Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Вивначити стан іхтіофауни досліджуваних водойм;
2. Проаналізувати аналіз лімітів виловленої риби;
3. Вивчити рибоохоронні заходи;
4. Визначити аналіз порушень Правил рибальства рибодобувними організаціями;
5. Проаналізувати організація роботи, пов'язаної з вилученням риби та незаконних знарядь лову; та проаналізувати.
6. Вивчити відтворення водних живих ресурсів водойм Рівненської області.

Дата видачі завдання 30.10.2025 р.

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи _____ Наталія РУДИК-ЛЕУСЬКА

Завдання прийняла до виконання _____

Ірина ПИСАНЮК

РЕФЕРАТ

Писанюк І. В. «Сучасний стан іхтіофауни водойм Рівненської області їх охорона та відтворення». Бакалаврська робота налічує 71 сторінок комп'ютерного тексту, 13 таблиць, висновки та пропозиції, список використаних літературних джерел, який складається із 38 найменувань.

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи було дослідити та проаналізувати сучасний стан іхтіофауни, ареалом поширення яких є Рівненська область, а також охорона та їх відтворення.

Об'єкт дослідження – іхтіофауна водойм Рівненської області.

Предмет дослідження водойми Рівненської області.

Методи дослідження: гідрологічні, загальноприйняті іхтіологічні та статистичні методи, а також загальнонаукові теоретичні методи – системний аналіз, синтез та прогнозування.

Результати дослідження – за останні роки на Хрінницькому водосховищі, спостерігається стала тенденція промислових уловів. Але не зважаючи на це, спостерігається заміна цінних видів таких як щука, лящ на малоцінні плітку та плоскирку. Обсяги використання квот показують, що ПП Кубюк виконав квоту на 78,5 %, а ТзОВ «Боремельський рибгосп» на 67 % відповідно. Але слід зазначити, що загальна виділена квота для користувачів Рівненської області у поточному році перевищує минулорічну на 57 %. Як наслідок користувачами які здійснюють промисловий лов в межах Рівненської області було вилучено 12,044 тонн риби, що становить 55 % виконання квот виділених для вище згаданих користувачів.

Головним управлінням Держрибоохорони було виявлено 23 порушення про що складено адміністративні протоколи.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ІХТІОФАУНА, ВОДОЙМИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ, КОРИСТУВАЧІ, ПРОМИСЕЛ, ЛЮБИТЕЛЬСЬКЕ РИБАЛЬСТВО, РИБАЛКИ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ВОДОЙМ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ (огляд літератури).....	7
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	36
2.1. Стан запасів водних живих ресурсів.....	36
2.2. Характеристика промислу.....	38
2.3. Регулювання рибальства.....	43
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. АНАЛІЗ ІХТІОФАУНИ ВОДОЙМ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХ РИБОГОСПОДАРСЬКЕ ВИКОРИСТАННЯ.....	45
3.1. Структура уловів водойм Рівненської області.....	45
3.2. Аналіз використання лімітів по вилову риби.....	47
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ВОДОЙМ.....	49
4.1. Рибоохоронні заходи.....	49
4.2. Аналіз виявлених порушень Правил рибальства.....	50
4.3. Організація роботи, пов'язаної з вилученням риби та незаконних знарядь лову.....	51
4.4. Аналіз порушень Правил рибальства рибодобувними організаціями та користувачами водних живих ресурсів.....	52
РОЗДІЛ 5. ВІДТВОРЕННЯ ВОДНИХ ЖИВИХ РЕСУРСІВ.....	54
5.1. Природне відтворення.....	54
5.2. Штучне відтворення.....	56
РОЗДІЛ 5. ОХОРОНА ПРАЦІ.....	59
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

ВСТУП

На сьогоднішній час ми спостерігаємо значне зменшення водних біоресурсів, що є наслідком інтенсивного антропогенного впливу, забруднення водойм, нераціонального використання та кліматичних змін. Тому виникла нагальна потреба у комплексному відтворенні та охороні водних ресурсів для забезпечення екологічної рівноваги та продовольчої безпеки. Насамперед перед нами стоїть завдання щодо збереження та охорони наявних ресурсів, а також відтворення їх популяцій у природних водоймах [1–7, 11–12, 27, 29]. Для успішного вирішення цього завдання необхідний системний підхід, що базується на науковому аналізі та практичних заходах, зокрема на детальному аналізі фонду водоймищ та іхтіофауни, за результатами якого можна визначити види аборигенних риб, види, які мають промислове значення для населення країни, та розробити ефективні механізми їх охорони.

Для отримання об'єктивної картини екологічного стану водних об'єктів та прийняття виважених управлінських рішень необхідно провести дослідження, які включають оцінку гідрологічного та гідрохімічного стану, аналіз іхтіофауни, вивчення кормової бази та оцінку антропогенного навантаження [19, 22–24, 32, 35]. На основі зібраних даних іхтіологічних досліджень доцільно розділити водні біоресурси на кілька ключових категорій, серед яких аборигенні види, які еволюційно пристосовані до умов конкретної водойми та формують стійку екосистему, промислові види з важливим економічним та харчовим значенням, рідкісні та зникаючі види, що потребують особливого захисту та занесені до Червоної книги України, а також інвазивні види, що конкурують за ресурси [3–7, 10–11, 28, 30].

Для запобігання подальшому виснаженню водних біоресурсів необхідно впровадити низку практичних заходів. Вони включають регулярне зариблення водойм, меліорацію нерестовищ, збереження середовища існування та боротьбу з браконьєрством. Сучасні технології, такі як геоінформаційні системи, дистанційний моніторинг та електронний облік, дозволяють суттєво підвищити

ефективність цих дій. Збереження та відтворення водних біоресурсів є стратегічним завданням державного значення, яке вимагає синергії зусиль науковців, державних інституцій та свідомих громадян для забезпечення сталого розвитку рибного господарства та збереження біорізноманіття для майбутніх поколінь[8–11, 13, 31–32, 37, 40].

Метою бакалаврської роботи є дослідження стану іхтіофауни водоймищ Рівненської області її промислове використання та контроль відповідними органами рибоохорони.

Відповідно до поставленої мети бакалаврської кваліфікаційної роботи було визначено ряд завдань:

- ✓ визначити структуру уловів досліджуваних водойм;
- ✓ дослідити аналіз використання лімітів вилову риби;
- ✓ вивчити рибоохоронні заходи;
- ✓ визначити аналіз порушень Правил рибалства;
- ✓ вивчити організація роботи, пов'язаної з вилученням риби та незаконних знарядь лову;
- ✓ дослідити аналіз порушень Правил рибалства рибодобувними організаціями;
- ✓ вивчити відтворення водних живих ресурсів водойм Рівненської області.

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ВОДОЙМ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ (огляд літератури)

Територія Рівненської області розміщена у західній частині Правобережного Полісся та Лісостепової зони України в межах басейну правої частини приток річки Прип'ять. Територія Рівненської області має протяжність 215 км у напрямку з півночі на південь (у межах 51°56'–50°21' північної широти) та 167 км із заходу на схід (у межах 25°31'–27°41' східної довготи).

У межах території області обліковується така кількість водних об'єктів загальнодержавного значення: (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Водні об'єкти

Річки		Озера		Водосховища	
Загальна кількість, шт.	Загальна протяжність, км	Загальна кількість шт.	Загальна площа, тис. га	Загальна кількість, шт.	Загальна площа, га
170	4459,0	55	2,325	10	3441,0

У межах Рівненської області налічується близько 170 річок із протяжністю водотоку понад 10 км, які належать до басейну річки Прип'ять. Серед них протяжність понад 100 км мають такі річки Горинь, Стир, Случ та Льва. Переважну частину водного фонду формують річки, протяжність яких не перевищує 100 км. Зазначені річки беруть початок поза межами регіону й характеризуються субмеридіональним напрямком течії, що обумовлено загальним похилом території з півдня на північ. Лише на окремих відрізках річок Іква, Случ та, частині річки Горинь у середній течії, під впливом структурно-геологічної будови території, дещо спостерігається зміна напрямку течії на субширотний. Головні річкові артерії регіону приймають значну кількість правих і лівих приток, для яких характерна переважно широтна орієнтація. Головні річкові артерії регіону приймають значну кількість приток,

які знаходяться на лівому та правому березі, для яких характерна переважно широтна орієнтація. У межах території області налічується близько 1204 приток основних річок із довжиною до 10 км.

Показники густоти гідрографічного розчленування території відображають основні природні особливості регіону: у південній частині області вони становлять близько 0,25–0,35 км/км², а подекуди досягаючи 0,53 км/км², в той час як у північній частині зменшуються до 0,15–0,22 км/км².

Загалом живлення річок області визначається як мішане за рахунок танення снігового покриву. Проте така закономірність є характерною головним чином для поліських річок, у яких частка талих снігових вод у річному стоці становить 55–65%. Щодо лісостепової частини області, то тут частка снігового живлення не перевищує 25–45% і часто є рівною або навіть меншою за підземне живлення, частка якого на Волинській височині становить 34–45%, а для окремих річок підвищується до 49% (р. Вілія) та навіть до 64% (р. Іква). У поліській частині області підземні води забезпечують лише 8–20% річного стоку. Водночас суттєве значення у формуванні живлення річок мають дощові води, частка яких у структурі стоку є змінною а також залежить від гідрологічних умов конкретних років.

Для річок досліджуваного регіону характерний закономірний річний хід рівнів води. Максимальні показники спостерігаються навесні в період повені, після чого відбувається поступове зниження рівнів у літню та зимову межень. Водночас зимові меженні рівні переважно є вищими порівняно з літніми. Перебігу межені властиві періодичні короточасні підвищення рівнів, пов'язані з випаданням інтенсивних дощів у літньо-осінній період [9–18, 20–21, 26].

За даними багаторічних спостережень, річна амплітуда коливань рівнів води малих річок області варіює в межах 0,7–2,6 м, а в окремі роки може сягати 4,8 м. Для основних водних артерій регіону характерні середні річні амплітуди коливань рівнів води в межах 1–3,2 м, які в окремі періоди можуть зростати до 6 м. Характеристика річкового фонду подано в таблиці 1.2.

Фонд річок Рівненської області

№ з/п	Назва річки, басейну	При-тока порядку	Загальна протяжність, км	Протяжність (довжина) в межах району, який обслуговує орган рибоохорони, км	Зайнято водосховищами, технічними водосховищами, га	У вільній течії, га	Площа річок, що знаходяться на особливому режимі охорони згідно Правил рибальства, га	Фонд річок на 01.01.2024 року, в тому числі								
								Закріплені				Не закріплені				
								За товарами мисливців і рибалок		За користувачами		Мають перспективу			Не мають перспективи для організації промислу та любительського та спортивного рибальства	
								Всього, га	В тому числі використовуютьс я, га	Всього, га	В тому числі використовуютьс я, га	Всього, га	Для організації промислу, га	Для організації люб. та спорт. рибальства, га	Всього, га	В тому числі мають значення для відтворення в.ж.р., га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Річковий фонд Рівненської області. У межах Рівненської області налічується 55 озер площею більше одного гектара, за винятком заплавних та старичних озер. Основна кількість озер локалізована в межах Полісся. Водночас у річкових заплавах поширені численні заплавні та старичні водойми, площа яких характеризується значною міжрічною мінливістю під впливом гідрологічних і кліматичних чинників. Кількість заплавних і старичних водойм має приблизний характер, адже в умовах посушливих років частина з них може повністю зникати. Заплавні озера є осередками формування специфічних екосистем заплавного типу та виконують функцію природних регуляторів поверхневого стоку, особливо в періоди повеней і паводків. Водночас вони відіграють надзвичайно важливу роль у підтриманні аборигенної іхтіофауни, забезпечуючи умови для нересту, розвитку личинок та нагулу молоді риби.

Саме заплавні озера становлять найбільшу групу природних водойм Рівненщини. Переважно вони мають проточний характер, але в окремих випадках розташовуються безпосередньо в руслі основного водотоку.

Значну частку природних водойм регіону складають карстові озера, формування улоговин яких пов'язане з процесами карстоутворення в карбонатних породах під впливом підземних вод, головним чином у крейдових відкладах. Для карстових озер характерні більша глибина, стабільне надходження підземних вод та високоякісного водного середовища. Переважно ці водойми характеризуються правильною геометрією берегової лінії та нерідко є безстічними (зокрема озера Острівське, Біле та інші). Найбільша концентрація карстових озер спостерігається у північно-західній частині регіону, де крейдяна основа залягає підвищено та знаходиться близько до земної поверхні. Віднесення окремих озер Рівненської області до льодовикового та еолового походження є сумнівним і не має однозначного підтвердження в наукових джерелах. Імовірно, ці водойми слід розглядати як об'єкти змішаного типу з невизначеним генезисом [25–27, 33–34, 4].

Узагальнені дані щодо озерного фонду наведено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Фонд озер Рівненської області

№ з/п	Назва озера	В басейні або затоці якої річки	Площа озера, га	Площа озер, що знаходяться на особливому режимі охорони згідно Правил рибальства, га	Фонд озер на 01.01.2024 року, в тому числі								
					Закріплені				Не закріплені				
					За товариствами мисливців і рибалок		За користувачами		Мають перспективу			Не мають перспективи для організації промислу та любительського та спортивного рибальства	
					Всього, га	В тому числі використовують, га	Всього, га	В тому числі використовують, га	Всього, га	Для організації промислу, га	Для організації любительського та спортивного рибальства, га	Всього, га	В тому числі мають значення для відтворення в.ж.р., га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Омит	р. Прип'ять	32,0	-	-	-	-	-	32,0	32,0	-	-	-

Продовження табл. 1.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2	Ноговище	р. Прип'ять	20,0	-	-	-	-	-	20,0	-	20,0	-	-
3	Засвіцьке	р. Прип'ять	25,0	-	-	-	-	-	25,0	-	25,0	-	-
4	Нобель	р. Прип'ять	499,0	-	-	-	499,0	499,0	499,0	499,0	-	-	-
5	Сосно	р. Прип'ять	110,0	-	-	-	-	-	110,0	110,0	-	-	-
6	Задовже	р. Прип'ять	60,0	-	-	-	-	-	60,0	60,0	-	-	-
7	Заозери	р. Прип'ять	20,0	-	-	-	-	-	20,0	-	20,0	-	-
8	Острівське	р. Прип'ять	112,0	-	-	-	-	-	112,0	112,0	-	-	-
9	Велике	р. Прип'ять	57,0	-	-	-	-	-	57,0	57,0	-	-	-

Продовження табл. 1.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
10	Середнє	р. Прип'ять	25,0	-	-	-	-	-	25,0	-	25,0	-	-
11	Хоромне	р. Прип'ять	43,0	-	-	-	-	-	43,0	43,0	-	-	-
12	Мале	р. Прип'ять	10,0		-	-	-	-	10,0	-	10,0	-	-
13	Велике	р. Прип'ять	20,0		-	-	-	-	20,0	-	20,0	-	-
14	Засвіття	р. Прип'ять	5,0	-	-	-	-	-	5,0	-	5,0	-	-
15	Зарічненське	р. Стир	26,0	-	-	-	-	-	26,0	-	26,0	-	-
16	Біле (Привітівка)	р. Стир	31,0	-	-	-	-	-	31,0	31,0	-	-	-
17	Б/н (Привітівка)	р. Стир	13,0	-	-	-	-	-	13,0	-	13,0	-	-

Продовження табл. 1.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
18	Біле	р. Стир	453,0	453,0	-	-	-	-	453,0	-	453,0	-	-
19	Б/н (Привітівка)	р. Стир	5,0	-	-	-	-	-	5,0	-	5,0	-	-
20	Став	р. Стир	10,0	-	-	-	-	-	10,0	-	10,0	-	-
21	Островатське	р. Стир	57,0	-	-	-	-	-	57,0	57,0	-	-	-
22	Біле (с. Біле)	р. Стир	81,0	-	-	-	-	-	81,0	81,0	-	-	-
23	Заплавні б/н (10)	р. Стир	1,0	-	-	-	-	-	1,0	-	1,0	-	-
24	Лука	р. Стир	81,0	-	-	-	-	-	81,0	81,0		-	-
25	Воронки	р. Стир	21,0	-	-	-	-	-	21,0	-	21,0	-	-
26	Озеро	р. Стир	24,0	-	-	-	-	-	24,0	-	24,0	-	-
27	Двірське	р. Стир	7,0	-	-	-	-	-	7,0	-	7,0	-	-

Продовження табл. 1.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
28	Староріччя Стубли	р. Стир	5,0	-	-	-	-	-	5,0	-	5,0	-	-
29	Заплава Стубелки	р. Горинь	161,0	-	-	-	-	-	161,0	161,0	-	-	-
30	Милячі	р. Горинь	13,0	-	-	-	-	-	13,0	-	13,0	-	-
31	Окупи (с. Велюнь)	р. Горинь	10,0	-	-	-	-	-	10,0	-	10,0	-	-
32	Озерське	р. Горинь	45,0	-	-	-	-	-	45,0	45,0	-	-	-
33	Сомине	р. Горинь	35,0	-	-	-	-	-	35,0	35,0	-	-	-
34	Карасинське	р. Горинь	37,0	-	-	-	-	-	37,0	37,0	-	-	-
35	Озерне (Карасин)	р. Горинь	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
36	Мале Почаївське	р. Горинь	40,0	-	-	-	-	-	40,0	40,0	-	-	-

Продовження табл. 1.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
37	Велике Почаїв.	р. Горинь	100,0	-	-	-	-	-	100,0	100,0	-	-	-
38	Заплавні б/н (6)	р. Горинь	7,0	-	-	-	-	-	7,0	-	7,0	-	-
39	Заплавні б/н (11)	р. Горинь	11,0	-	-	-	-	-	11,0	-	11,0	-	-
40	Заплавні б/н (5)	р. Горинь	3,3	-	-	-	-	-	3,3	-	3,3	-	-
41	Мар'янівське	р. Горинь	19,0	-	-	-	-	-	19,0	-	19,0	-	-
42	Заплавні б/н (2)	р. Горинь	1,0	-	-	-	-	-	1,0	-	1,0	-	-
43	Заплавні б/н (6)	р. Горинь	5,0	-	-	-	-	-	5,0	-	5,0	-	-
44	Заплавні б/н (2)	р. Горинь	1,0	-	-	-	-	-	1,0	-	1,0	-	-

Продовження табл. 1.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
45	Заплавні б/н (8)	р. Случ	14,0	-	-	-	-	-	14,0	-	14,0	-	-
46	Староріччя (10)	р. Случ	27,0	-	-	-	-	-	27,0	27,0	-	-	-
47	Староріччя (3)	р. Случ	41,0	-	-	-	-	-	41,0	41,0	-	-	-
48	Сомине (Рудня-К)	р. Случ	74,0	-	-	-	-	-	74,0	74,0	-	-	-
49	Б/н (с. Глушиця)	р. Случ	2,0	-	-	-	-	-	2,0	-	2,0	-	-
50	Великі озера	р. Льва	67,0	-	-	-	-	-	67,0	67,0	-	-	-
51	Вежицьке	р. Льва	23,0	-	-	-	-	-	23,0	-	23,0	-	-
52	Крисина (Ст. Село)	р. Льва	5,0	-	-	-	-	-	5,0	-	5,0	-	-
53	Тухове	р. Льва	5,0	-	-	-	-	-	5,0	-	5,0	-	-

Продовження табл. 1.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
54	Гуска (Познань)	р. Ствига	11,0	-	-	-	-	-	11,0	-	11,0	-	-
55	Б/н (с. Більськ)	р. Ствига	5,0	-	-	-	-	-	5,0	-	5,0	-	-

Фонд водосховищ Рівненської області. Водосховища належать до штучних водойм, утворених у результаті регулювання стоку річок шляхом будівництва гребель у межах річкових долин. Водосховища характеризуються різноманітністю цільового призначення, проте в більшості випадків експлуатуються комплексно. Значна частина малих і середніх водосховищ придатна для рибогосподарського використання, навіть якщо їх основна функція є іншою.

На території регіону розташовано 10 малих та середніх водосховищ, сумарна площа яких становить 3441,0 га. До найбільших водосховищ регіону належать Хрінницьке водосховище із загальною площею 2046 га (у межах Рівненської області — 1570 га), створене внаслідок зарегулювання річки Стир, а також Млинівське водосховище площею 440 га.

Дані водосховища представлені в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Фонд водосховищ Рівненської області

№ з/ п	Назва водосховища	На якій річці розташова- но	Площа водосхови- ща, га	Площа водосхо- вищ, що знаходяться на особливому режимі охорони згідно Правил рибальства, га	Фонд водосховищ на 01.01.2024 року, в тому числі								
					Закріплені				Не закріплені				
					За товариства ми мисливців і рибалок		За користувача- ми		Мають перспективу				Не мають перспективи для організації промислу та любительськ ого та спортивного рибальства
					Всього, га	В тому числі використовуються, га	Всього, га	В тому числі використовуються, га	Всього, га	Для організації промислу, га	Для організації любительського та спортивного рибальства, га	Всього, га	В тому числі мають значення для відтворення в.ж.р., га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1	Хрінницьке	р. Стир	2046,0	-	-	-	2046,0	1500,0	2046,	-	546,0	-	
2	Млинівське	р. Іква	440,0	-	440,0	92,0	-	-	440,0	340,0	-	-	-

Продовження табл. 1.4

3	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
4	Боберське	р. Бобер	170,0	-	-	-	-	-	170,0	-	170,0	-	-
5	Новомалинське	р. Свитенька	232,0	-	-	-	-	-	232,0	232,0	-	-	-
6	Путилівське	р. Путилівка	95,0	-	-	-	-	-	95,0	95,0	-	-	-
7	Бечальське	р. Горинь	84,0	-	-	-	84,0	84,0	-	-	-	-	-
8	Дубрівське	р. Стир	53,0	-	-	-	-	-	53,0	-	53,0	-	-
9	Осницьке	р. Льва	166,0	-	-	-	-	-	166,0	166,0	-	-	-
10	Щекичинське	р. Стави	67,0	-	-	-	67,0	67,0	-	-	-	-	-
11	Немовицьке	р. Случ	88,0	-	-	-	-	-	88,0	-	88,0	-	-

Стави – Найбільш численною групою є невеликі штучні водойми, що споруджуються для різних цілей, зокрема риборозведення, забезпечення водопостачання, міліорації, боротьби з ерозійними процесами та регулювання поверхневого стоку. Нині в регіоні функціонує 404 ставки загальною площею 6342,0 га. Основну частку становлять невеликі водойми площею 10–30 га, сформовані в результаті зарегулювання малих річок та їхніх приток різних порядків, а також окремі ставки з ґрунтовим чи із штучним типом живлення. Основна частина цих водойм зосереджена в центральній та південній частинах регіону. До проведення земельних реформ а також розпаювання колективних сільськогосподарських підприємств більшість із яких перебувала у їхньому користуванні та використовувалася з різними цілями, проте часто не утримувалася належним чином, що призводило до занедбаного стану, заболочування та замулення. Нині значна частина цих водойм використовується для потреб рибного господарства фізичними та юридичними особами на умовах довгострокової оренди.

РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Стан запасів водних живих ресурсів

У 2024 році фахівцями державного управління охорони водних біоресурсів було проведено 10 контрольних ловів. У результаті яких зібрано та опрацьовано 827 екземплярів водних біоресурсів із проведенням повного та неповного біологічного аналізу. Контрольні лови проводилися згідно з «Методикою збору і обробки іхтіологічних і гідробіологічних матеріалів з метою визначення лімітів промислового вилову риб з великих водосховищ і лиманів України», розробленою Інститутом рибного господарства НААН України (м. Київ, 1998 р.). Отримані під час контрольних ловів матеріали були використані для підготовки біологічного обґрунтування щодо допустимих обсягів вилову водних біоресурсів у 2024 році на Хрінницькому та Путилівському водосховищах, а також у річці Путилівка.

У звітний період контрольні лови проводилися на Басівкутському, Млинівському, Хрінницькому та Путилівському водосховищах, а також у річках Путилівка та Іква.

За результатами двох науково-дослідних ловів та іхтіологічних спостережень, проведених під час промислу контрольними знаряддями лову на Хрінницькому водосховищі в нерестовий і післянерестовий періоди, було розроблено науково-біологічне обґрунтування на 2024 рік щодо допустимих обсягів спеціального використання водних біоресурсів. Запропонований ліміт вилову становить 24,3 т, у тому числі за видами: плітка — 5,1 т; окунь — 2,6 т; щука — 3,2 т; краснопірка — 4,6 т; карась сріблястий — 1,0 т; лин — 2,6 т; лящ — 1,3 т; плоскирка — 2,6 т; інші види — 1,3 т..

На Басівкутському водосховищі у весняний період здійснено один контрольний лов. У результаті встановлено, що найвищу чисельність в уловах мали популяції плітки, ляща та карася. Дещо меншою чисельністю характеризуються популяції плоскирки та лина. Серед хижих видів в уловах

переважають окунь, щука та судак. Усі види, зафіксовані в уловах контрольними знаряддями лову, мають високі показники чисельності та біомаси, а також характеризуються інтенсивними темпами росту та високою рибопродуктивністю. На даний час водосховище в рибогосподарському аспекті використовується для організаційних потреб любительського та спортивного рибальства. Експлуатацію водосховища забезпечує Рівненська обласна організація УТМР.

На Млинівському водосховищі у весняний період було проведено 2 контрольних лови. Для аналізу було використано 153 екз. риби. У структурі уловів домінували окунь, плітка, плоскирка та краснопірка. Лящ і щука характеризувалися меншою присутністю в уловах. Сазан відмічався поодинокими екземплярами. Нині відмічається процес відновлення іхтіофауни Млинівського водосховища. У порівнянні з 2019 роком рибопродуктивність підвищилася у три рази і становить 11,7 кг/га. На теперішньому етапі, рибогосподарське використання водосховища не здійснюється. Водойма істотно евтрофікована та потребує біологічної меліорації, зокрема шляхом зариблення старшовіковими групами рослиноїдних риб а також коропом. У 2010 році передбачалося створення на базі Млинівського водосховища товариства рибалок-любителів, що повинно було забезпечити ефективну охорону водних біоресурсів від незаконного вилову та сприяти зарибленню, у тому числі рослиноїдними видами риб.

На річці Іква у весняний період було здійснено один контрольний лов, у ході якого проведено повний біологічний аналіз 16 екземплярів водних біоресурсів. У структурі іхтіофауни переважають популяції щуки, окуня та карася. Поодинокі в уловах трапляються підуст і головень. Загалом іхтіофауна річки Іква є збідненою, і характеризується низьким рівнем біорізноманіття та відносно невисокими показниками біомаси. Наразі річка Іква майже не використовується в рибогосподарській діяльності через низький рівень рибопродуктивності. Нині рибогосподарське використання річки є недоцільним через потребу цілеспрямованого формування іхтіофауни та запровадження із вселення нових промислово цінних видів аквакультури.

У Путилівському водосховищі та річці Путилівка проведено два контрольні лови водних біоресурсів, у ході яких здійснено повний біологічний аналіз 145 екземплярів. За результатами проведених науково-дослідних робіт було розроблено науково-біологічне обґрунтування на 2024 рік щодо обсягів спеціального використання водних біоресурсів Путилівського водосховища та річки Путилівка. Запропонований ліміт вилову до використання становить 2,75 тонн, за видами: плітка – 0,65 т, плоскирка – 0,47 т, карась сріблястий – 0,47 т, лин – 0,32 т, короп – 0,28 т, щука – 0,28 т та окунь – 0,28 т.

Показники динаміки вилову водних біоресурсів за видами у Хрінницькому водосховищі за останні три роки представлені в таблиці 2.1.1.

Таблиця 2.1.1

Виллов водних біоресурсів за видами (тонн) у Хрінницькому водосховищі

№	Назва виду	Роки			Середня багаторічна
		2022	2023	2024	
1	Щука	2,201	1,900	1,265	1,714
2	Карась сріблястий	0,428	0,584	0,573	0,607
3	Плітка	1,942	0,878	4,407	2,954
4	Короп	-	-	-	0,023
5	Сом	-	-	-	0,009
6	Лин	0,85	0,919	1,676	0,817
7	Краснопірка	0,499	1,671	1,136	1,057
8	Окунь	0,653	1,471	1,517	1,031
9	Лящ	0,258	0,367	0,452	0,430
10	Плоскирка	0,358	0,516	0,912	0,725
11	Інші види	-	0,210	0,107	0,089

2.2. Характеристика промислу

Промисловий вилов риби та інших водних біоресурсів відзначався високою інтенсивністю за рахунок домінування пасивних знарядь лову та майже повної відсутності застосування активних знарядь. В уловах спостерігалось вилучення таких промислових видів риби, як лящ, плоскирка, щука, плітка, краснопірка,

карась сріблястий, лин, окунь та інші види. У промислових уловах рослиноїдні види риб були майже відсутні. Водночас відзначається тенденція до домінування малоцінних видів риб, таких як окунь, плітка, краснопірка та плоскирка. Спостерігається різке скорочення промислових запасів щуки, ляща, сазана та сома. Водночас позитивну динаміку зростання промислових уловів і запасів демонструє лин.

Основна частина промислу здійснюється з маломірних рибальських човнів із застосуванням ставних одностінних сіток та використання поріжних сіток в закорчованих місцях, а також активних знарядь лову — промислових неводів. Перелік і характеристика знарядь лову подані в таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1

Характеристика виробничо-технічної бази рибогосподарських організацій

№ з/п	Рибоколгоспи, рибодобувні організації	Кількість рибалок	Кількість флоту за типами		Види та кількість знарядь лову (на балансі або за договором)														
			сейнери	фелюги, човни	Трали	кошілі неводи	кільцеві неводи	волокуші	Зяброві сітки, вічко, мм				Ставні неводи, вічко, мм		Каравки	Ятері	пастки	підйомні заводи	драги
									110	60-90	44-60	24-32	6,5	20-55					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Користувачі які здійснюють промисловий вилов в.ж.р.																			
1	ТзОВ „Боремельський рибгосп”*	4	-	2	-	-	-	-	-	20	300	86	-	-	-	-	-	-	-
2	ППП Кубюк В.В.**	16	-	8	-	-	2	-	-	11	109	14	-	-	-	-	-	-	-
Користувачі які здійснюють науково-дослідний лов в.ж.р.																			
3	Млинівський дер жветтехнікум	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	НДЛ „Охорони та відтворення природних ресурсів” НУВГП	1	-	-	-	-	-	1	-	4	4	4	-	-	-	-	-	-	-
Всього		22	-	10	-	-	2	3	-	35	413	104	-	-	-	-	-	-	-

* - на лову користувач використовував одночасно не більше 216 промислових сіток

** - на лову користувач використовував одночасно не більше 42 промислових сіток

Аналіз даних таблиці свідчить про тенденцію до підвищення навантаження на водойму внаслідок збільшення кількості промислових сіток. У середньому на одного рибалку припадає 27 промислових сіток, що відповідає приблизно 1,0 км їх загальної довжини. Разом із тим фактично одночасно одним промисловим рибалкою використовувалося не більше 13 знарядь лову сумарною довжиною близько 0,45 км. Порівняно з попереднім роком відзначається зменшення кількості промислових рибалок в акваторії водосховища на 41 %. Основною причиною цього є встановлення річного промислового навантаження на одного рибалку в межах 1,0 т водних біоресурсів.

Аналіз статистики уловів за останні три роки на Хрінницькому водосховищі, представленої в таблиці 2.2.1, свідчить про наявність сталої тенденції у динаміці промислових уловів. Водночас відзначається поступова заміна промислово цінних видів, таких як щука і лящ, менш цінними видами — плоскиркою та пліткою. Рівень освоєння квот у звітному періоді був дещо нижчим порівняно з попереднім роком. Так, ПП «Кубюк» використало 78,5 % квоти, тоді як ТзОВ «Боремельський рибгосп» — 67 %. Разом із тим загальний обсяг квоти, наданої промисловикам Рівненської області у поточному році, є на 57 % вищим порівняно з минулорічним. Унаслідок цього підприємці, які проводять промисловий вилов у межах Рівненської області, було виловлено і здано 12,044 т риби, що відповідає 55 % від загального обсягу наданих квот.

Упродовж промислового періоду співробітниками Держрибоохорони в Рівненській області, здійснювало постійний контроль за дотриманням вимог Правил промислового рибальства. Протягом звітного року іхтіологи спільно з інспекторами рибоохорони виявили 23 порушення вимог рибоохоронного законодавства, за якими були оформлені адміністративні протоколи. Більшість виявлених порушень стосувалася неналежного ведення промислової документації, відсутності талонів та посвідчень рибалок, а також перевищення допустимих параметрів знарядь лову. Встановлено один випадок перевищення квоти у користувача ПП «Кубюк В.В.», за результатами якого складено адміністративний протокол та притягнуто керівництво до відповідальності. Відповідні дані подано в таблиці 2.2.2.

Таблиця 2.2.2

Освоєння квот водних живих ресурсів в водних об'єктах підконтрольних Держрибоохороні**у Рівненській області на 01.01.2024 року, т**

№	Користувачі	Усього		Лящ		Плітка		Щука		Окунь		Карась ср.		Краснопірка		Плоскирка		Лин		Інші види		Рослинні	
		Квота	Улов	Квота	Улов	Квота	Улов	Квота	Улов	Квота	Улов	Квота	Улов	Квота	Улов	Квота	Улов	Квота	Улов	Квота	Улов	Квота	Улов
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Хрінницьке водосховище (в межах Рівненської області)																							
1	ПП Кубюк В.В.	12,940	10,158	0,310	0,287	4,450	4,074	1,330	0,893	1,400	1,173	0,400	0,425	1,980	1,125	1,260	0,812	1,450	1,367	0,360	0,002	*	0,000
3	ТзОВ «Боремельський рибгосп»	2,630	1,806	0,200	0,161	0,450	0,312	0,540	0,367	0,530	0,333	0,160	0,143	0,000	0,000	0,100	0,093	0,550	0,292	0,100	0,105	*	0,000

Продовження табл.2.2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
4	Держрибо- охорона у Рівненській області	0,560	0,081	0,020	0,004	0,150	0,021	0,100	0,005	0,050	0,011	0,020	0,005	0,080	0,011	0,020	0,007	0,070	0,017	0,050	0,000	*	0,000
	Резерв	5,400		0,200		1,400		0,600		0,600		0,200		1,000		0,600		0,600		0,200			
	Усього	21,530	12,044	0,730	0,452	6,450	4,407	2,570	1,265	2,580	1,517	0,780	0,573	3,060	1,136	1,980	0,912	2,670	1,676	0,710	0,107	*	0,000
	Ліміт	27,000		1,000		7,000		3,000		3,000		1,000		5,000		3,000		3,000		1,000			

2.3. Регулювання рибальства

У цілому промисловий вилов риби промисловиками здійснювався згідно з Інструкцією про спеціальне використання риби та інших водних живих ресурсів (624/101) а також Правилами промислового рибальства в рибогосподарських водних об'єктах України.

Інспекторами рибоохорони спільно з іхтіологічною службою управління здійснено 40 перевірок роботи рибодобувних організацій та 2 перевірки рибоприймальних пунктів.

У поточному році контроль за дотриманням ліцензійних умов користувачами, що здійснюють промисловий вилов риби (водних біоресурсів), не здійснювався через відсутність сформованої комісії щодо перевірки ліцензіатів.

У результаті проведених у 2024 році перевірок промислового лову не встановлено перевищення допустимих норм прилову молоді риб, що охороняються Правилами промислового рибальства. Середній рівень прилову становить 3–5 %. Мінімальний розмір вічка знарядь лову, що використовуються під час промислу, відповідає вимогам, встановленим Правилами промислового рибальства. У звітному році під час промислового вилову риби не відмічено перевищення встановлених лімітів водних біоресурсів. Разом із тим встановлено перевищення квоти вилову карася сріблястого користувачем ПП «Кубюк В.В.» на 25 кг, за що він був притягнутий до адміністративної відповідальності згідно з чинним законодавством України.

Виллов риби у 2024 році здійснювався на промислових водоймах (ділянках водойм) закріплених за рибодобувними підприємствами, водних живих ресурсів згідно виділених їм промислових ділянок.

У період весняно-літньої нерестової заборони (1 квітня – 10 червня 2024 року) промисловий вилов водних біоресурсів на водоймах у зоні діяльності Держрибоохорони Рівненської області не проводився. Також промисловий лов риби користувачами під час льодоставу не здійснювався.

Кількість знарядь лову для здійснення промислу регулюється відповідно до біологічних обґрунтувань допустимого використання водних біоресурсів, що розробляються іхтіологічною службою управління.

У 2024 році в біологічному обґрунтуванні спеціального використання водних біоресурсів (режимах) було визначено промислове навантаження на одного рибалку, що в свій час сприяло зменшенню кількості промислових рибалок а також посиленню контролю за обсягами вилову.

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. АНАЛІЗ ІХТІОФАУНИ ВОДОЙМИЩ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ І ЇХ РИБОГОСПОДАРСЬКЕ ВИКОРИСТАННЯ

3.1. Структура уловів водоймищ Рівненської області

Аналіз динаміки вилову водних біоресурсів у процесі промислу показує зменшення частки цінних видів та переважання малоцінних видів у структурі уловів. Зменшення обсягів вилову цінних видів зумовлене погіршенням екологічного стану водойм.

У 2024 році промислові показники водних біоресурсів вивчалися на водоймах, де здійснюється промисловий вилов риби, зокрема на Хрінницькому водосховищі. Біологічні характеристики риб досліджувалися на основних об'єктах промислу: щуці, плітці, лящу, карасю та окуню.

Зменшення розмірно-вагових а також вікових показників основних промислових видів зумовлене нестабільною роботою Хрінницької ГЕС, що в свій час призводить до порушення рівневого режиму, особливо у нерестовий період, а також проведенням гідромеліоративних робіт, унаслідок яких відбулася повна втрата рибопродуктивності на акваторії площею 3,0 га. Також у зв'язку з тим, що промисловий вилов риби у водосховищі здійснюється ставними сітками, спостерігається суттєвий прилов молоді цінних видів риб, зокрема лина та ляща, що наведено в таблиці 3.1.1.

Таблиця 3.1.1

Біологічні показники плітки, лина і ляща в уловах ставних контрольних сіток у Хрінницькому водосховищі у 2022-2024 р

№	Назва виду	Тип та параметри знарядь лову	Середня	Роки		
				2022	2023	2024
1	Лящ	Ставні поріжні та одностінні сітки з вічком 30–70 мм., волок – 30 мм.	Довжина	15,7	18,3	17,6
			Маса	72	76	70
			Вік	3	3	3,5
2	Лин	Ставні поріжні та одностінні сітки з вічком 30–70 мм., волок – 30 мм.	Довжина	31	31	30,5
			Маса	835	450	440
			Вік	6	4	4

На основі аналізу біологічних матеріалів, отриманих під час контролю за веденням промислового лову на Хрінницькому водосховищі, визначено середні показники вагової, вікової та розмірної структури стада основних видів, які зустрічаються у даній водоймі (таблиця 3.1.2).

Таблиця 3.1.2

Показники довжини (см) та маси (г) тіла риб

№ з/п	Вид риб	Вік риб, роки	Довжина тіла, см min-max	Маса тіла, г	Кількість риб, екз.
1	Окунь	3-4	22,0-24,1	120-216	100
2	Плітка	3-5	17,5-21,4	61-118	369
3	Краснопірка	4-5	17,4-22,7	62-200	168
4	Щука	3-4	49,9-53,0	690-1100	7
5	Карась сріблястий	4	21,0-26,3	180-370	104
6	Лин	4-5	30,0-34,5	400-950	90
7	Лящ	5	47,0	1300	9
8	Плоскирка	3-4	16,3-21,4	41-200	63
Всього		3-5	16,3-53,0	41-1300	910

За результатами проведених досліджень встановлено, що рибопродуктивність Хрінницького водосховища становить приблизно 162,0 т. З урахуванням наведених даних пропозиція щодо обсягів вилучення водних біоресурсів у Хрінницькому водосховищі на 2025 рік має бути у розмірі 24,3 т, що становить 15 % від промислового запасу, у тому числі за видами: плітка — 5,1 т; окунь — 2,6 т; краснопірка — 4,6 т; карась сріблястий — 1,0 т; щука — 3,2 т; лящ — 2,6 т; плоскирка — 2,6 т; лин — 1,3 т; а також інші види — 1,3 т.

3.2. Аналіз використання лімітів по вилову риби

У 2024 році більшість промислових рибалок традиційно розпочинали вилов риби та інших водних біоресурсів в осінній період, що пов'язано з домінуванням у вилові коропа та рослиноїдних риб в основному гібрида товстолоба, які в умовах Полісся досягають товарних розмірів переважно восени. У поточному

році 5 користувачів водних біоресурсів не здійснювали вилов риби, оскільки режими рибогосподарської експлуатації водойм, що перебувають у їх користуванні, були затверджені лише в останньому кварталі 2024 року, що не дозволило своєчасно та якісно підготуватися до промислу. Також 3 користувачі не здійснювали вилов риби через відсутність фінансових можливостей або через те, що водні біоресурси не досягли промислової міри та товарних розмірів.

У поточному році загальний плановий обсяг вилову риби становив 176,64 т, проте фактично було виловлено 82,64 т, що складає 47 % від планових показників, наведених у таблиці 3.2.1.

Таблиця 3.2.1

Обсяги вилову водних живих ресурсів у 2024 році, т

№	Види в.ж.р	Всього		Хрінницьке водосховище	
		квота	Виллов	квота	виллов
1	2	3	4	5	6
1	Лящ	0,730	0,452	0,730	0,452
2	Плітка	6,450	4,407	6,450	4,407
3	Щука	2,570	1,265	2,570	1,265
4	Окунь	2,580	1,517	2,580	1,517
5	Карась сріблястий	0,780	0,573	0,780	0,573
6	Краснопірка	3,060	1,136	3,060	1,136
7	Плоскирка	1,980	0,912	1,980	0,912
8	Лин	2,670	1,676	2,670	1,676
9	Інші види риб	0,710	0,107	0,710	0,107
10	Рослиноїдні риби*	*	0,000	*	0,000
Всього		21,530	12,044	21,530	12,044

Порівняно з попереднім роком обсяги вилову збільшилися на 26,79 т.

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ВОДОЙМ

4.1. Рибоохоронні заходи

Основні напрями охорони водних живих ресурсів визначаються річним планом роботи Державного управління рибоохорони. Найефективнішими заходами є проведення рибоохоронних рейдів, відпрацювання водойм у межах окремих адміністративних районів, а також збір, аналіз та перевірка оперативної інформації, що надходить від рибалок-любителів та небайдужих громадян. Окрім того, під час особливого періоду — нересту риб — розробляються заходи щодо охорони нерестуючих популяцій, які затверджуються відповідним постійно діючим розпорядженням голови облдержадміністрації. Запроваджені заходи сприяють координації дій та залученню до охорони водних біоресурсів природоохоронних і правоохоронних структур, представників ЗМІ та громадськості.

За період 2024 року на водоймах області було проведено 377 рибоохоронних рейдів і перевірок щодо дотримання вимог правил природоохоронного законодавства. Важливим профілактичним заходом у сфері охорони водних біоресурсів є інформаційно-роз'яснювальна діяльність через засоби масової інформації, особливо телебачення, а також залучення громадськості до природоохоронної роботи, підтримка громадських об'єднань рибалок-любителів та формування негативного суспільного ставлення до порушень Правил рибальства. До найбільш ефективних заходів охорони водних біоресурсів належить проведення широкомасштабних комплексних рейдових операцій із використанням авіаційного транспорту (дронів), автотехніки та плавзасобів. Використання повітряного транспорту під час рибоохоронних рейдів сприяє підвищенню ефективності контролю, забезпечує оперативне обстеження значних акваторій водойм області та проведення безпрецедентної профілактичної роботи.

4.2. Аналіз виявлених порушень Правил рибальства

У звітному періоді інспекторами управління, до складу якого входили 14 державних інспекторів рибоохорони, працівники іхтіологічної служби та інші посадові особи, було викрито 1251 порушення природоохоронного законодавства, затримано 1093 порушники, вилучено 1786,58 кг риби та 1256 заборонених знарядь лову. Основна увага рибоохоронної роботи приділялася виявленню грубих і резонансних правопорушень із ознаками злочину. Для порівняння слід зазначити, що кількість викритих грубих порушень у 2022 році становила 308, у 2023 році — 379, а у 2024 році зросла до 470. Водночас обсяг вилученої незаконно добутої риби у 2024 році досяг 2868,65 кг порівняно з 1610,05 кг у 2022 році. У звітному році також виявлено 540 негрубих порушень Правил рибальства та 73 порушення порядку придбання і реалізації водних біоресурсів. За порушення вимог ст. 50, ст. 86 та ст. 91–2 КУпАП до адміністративної відповідальності було притягнуто 10 посадових осіб. З початком повномасштабних бойових дій рівень браконєрства у країні дещо знизився, але незважаючи на великі штрафи почав стрімко зростати.

Аналіз показників за минулий і звітний роки дозволяє зробити висновок про тенденцію до щорічного зростання кількості викритих грубих порушень. У 2024 році їх кількість збільшилася на 12,5 % порівняно з попереднім періодом.

Аналогічно до попередніх періодів, серед загальної кількості правопорушень найбільш домінують грубі порушення Правил рибальства, насамперед незаконний вилов риби сітковими знаряддями без відповідного дозволу. Серед негрубих порушень найбільш поширеними є перебування рибалок поблизу водних об'єктів із забороненими знаряддями лову а також перевищення допустимої кількості у зимовий період снастей. Разом із тим спостерігається тенденція до поступового скорочення таких порушень. У 2024 році також розпочато роботу щодо притягнення до відповідальності осіб, які здійснюють незаконне підводне полювання (без посвідчень та у заборонених місцях) з порушенням вимог Правил любительського та спортивного рибальства.

4.3. Організація роботи, пов'язаної з вилученням риби та незаконних знарядь лову

Протягом звітного періоду здійснено значний обсяг роботи з вилучення незаконних знарядь лову та незаконно добутих водних біоресурсів. З початку року було вилучено 1048 сіткових знарядь лову, 25 неводів і 177 інших заборонених знарядь, серед яких 10 одиниць автотранспорту та плавзасобів, і 5 електроловильних установок. Аналіз попередніх періодів досліджень свідчить, що кількість заборонених знарядь лову, насамперед сіткових, залишається високою. Це пов'язано з наявністю у торговельній мережі значної кількості сіток із жилкового волокна китайського виробництва, в свій час низька вартість яких сприяє їх широкому розповсюдженню серед потенційних порушників Правил рибальства. З початку року працівниками управління складено 158 актів про виявлення та вилучення безхазяйного майна. Вказаний показник протягом кількох періодів залишається стабільно високим, що пов'язано з доступністю і дешевизною сіток китайок.

За звітний 2024 рік було виявлено та вилучено 1786,58 кг незаконно добутих водних живих ресурсів, частка яких 1518,18 кг припадає на незаконний збут. Вказаний показник є нижчим порівняно з попереднім роком, що в свій час пояснюється посиленням контролю за незаконними поставками риби з південних регіонів, а також залученням правоохоронних органів та засобів масової інформації, що сприяло впорядкуванню торгівлі водними біоресурсами на ринках області.

4.4. Аналіз порушень Правил рибальства рибодобувними організаціями та користувачами водних живих ресурсів

У 2024 році промисловий вилов риби у водоймах зони діяльності управління здійснювали два підприємства: ПП Кубюк В. В. та ТОВ «Боремельський рибгосп». Протягом звітнього періоду працівниками управління було проведено 40 перевірок здійснення промислового лову та 2 перевірки рибоприймальних пунктів. У ході перевірок виявлено 23 порушення Правил промислового рибальства а також інших нормативних документів, що займаються регулюванням промислового використання водних біоресурсів. Аналогічно до попередніх періодів, найбільш поширеними порушеннями під час промислу є використання заборонених знарядь а також способів лову. У звітному році виявлено 12 таких випадків. Крім того, зафіксовано 6 порушень, пов'язаних із неправильним веденням промислового журналу та здійсненням промислового лову без талона і журналу, 2 випадки лову без біркування знарядь лову та поза межами промислових ділянок, 1 випадок перевищення квоти, а також 2 порушення щодо подання недостовірної інформації про обсяги вилову та невиконання приписів. Також інспекторами держрибохорони встановлено випадки порушень з боку користувачів, що здійснюють промисел у Волинській області, при цьому зазначені порушення були вчинені на території Рівненської області. У звітному році управління звернулося до комісії з розподілу квот Держрибагенства з пропозицією не виділяти квоти підприємствам, що систематично порушують вимоги законодавства. Зазначене звернення було підтримано комісією. Також управлінням ініційовано введення заборони на промисловий лов на Хрінницькому водосховищі до завершення вивчення стану та запасів водних біоресурсів із залученням наукових установ. Дані які вказують на порушення вимог законодавства рибодобувними організаціями наведені в табл. 4.4.1.

Таблиця 4.4.1

**Порушення правил рибальства рибодобувними організаціями
під час здійснення промислового лову на водоймах підконтрольних
Головному державному управлінню охорони, використання і відтворення
водних живих ресурсів та регулювання рибальства у Рівненській області**

№ з/ п	Зміст	Рибак- колгосп об'єднан ня	Укр- риб- спілка	Інші ко- рис- тува- чі	Ра- зом	У т.ч. на аква- торії Чор- ного моря	У т.ч. на аква- торії Азов- ського моря
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Викрито порушень правил рибальства						
	<i>всього</i>	-	-	23	23	-	-
	- лов без дозволу	-	-	4	4	-	-
	- лов у заборонений час	-	-	-	-	-	-
	- лов у забороненому місці	-	-	1	1	-	-
	- лов забороненими знаряддями (засобами) лову	-	-	12	12	-	-
	- прилов молоді	-	-	-	-	-	-
	- продаж риби	-	-	-	-	-	-
	- інші порушення	-	-	6	6	-	-
2	Затримано порушників (чол.)	-	-	23	23	-	-
3	Пред'явлено за збитки (грн.)	-	-	-	-	-	-
4	Направлено матеріалів у суди (спр./чол.)	-	-	-	-	-	-
5	Вилучено у порушників риби (кг)	-	-	-	-	-	-
6	Вилучено сітних знарядь лову (од.)	-	-	1	1	-	-

РОЗДІЛ 5. ВІДТВОРЕННЯ ВОДНИХ ЖИВИХ РЕСУРСІВ

5.1. Природне відтворення

З метою забезпечення контролю за нерестовою заборонаю промислового та любительського рибальства на рибогосподарських водних об'єктах Рівненської області в нерестовий період (з 1 квітня по 30 червня) Держрибоохороною у Рівненській області було видано наказ «Про встановлення весняно-літньої заборони на лов риби та інших водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах, що перебувають у зоні діяльності Держрибоохорони у Рівненській області на 2024 рік» № 11-ОД від 21.02.2024 р. Згідно з цим наказом передбачено заборону промислового та любительського рибальства, а також виловлення інших водних біоресурсів на період нерестової міграції риби та відкладання ікри у встановлені терміни:

- з 1 квітня по 20 травня – на всіх річках області;
- з 1 квітня по 10 червня – на великих озерах та водосховищах;
- з 1 квітня по 30 червня – в придатковій системі річок.

Передбачено заборону вилову раків у водоймах, що перебувають під наглядом Держрибоохорони у Рівненській області, у період нересту, линьки та виношування ікри, а також у нічний час (після заходу та до сходу сонця) із застосуванням освітлювальних приладів.

Для забезпечення охорони рибних ресурсів у нерестовий період головою Рівненської обласної державної адміністрації видано розпорядження «Про охорону водних біоресурсів під час нерестового періоду на водоймах області» № 108 від 17 березня 2024 року. Розпорядженням затверджено заходи зі збереження водних біоресурсів у всіх водоймах області на період нересту (щороку з 1 квітня по 30 червня), а також склад робочої групи для організації та проведення тримісячної нерестової заборони з охорони рибних запасів.

У період нересту іхтіологічна служба Держрибоохорони у Рівненській області спільно з інспекторами рибоохорони двічі на тиждень проводила контроль

за умовами відтворення водних біоресурсів у водоймах області, включаючи температурний та гідрологічний режими.

У квітні середня температура повітря становила $+14^{\circ}\text{C}$, при цьому кількість сонячних ясних днів складала 7. Середня температура води становила $+8^{\circ}\text{C}$. Станом на 30 березня нерест щуки був повністю завершений. У цей період відмічалися текучі особини окуня та вихід самок в'язя до нерестових ділянок.

У другій половині квітня середня температура повітря становила $+13^{\circ}\text{C}$, при цьому кількість ясних сонячних днів складала 5. Середня температура води становила $+13^{\circ}\text{C}$. Унаслідок довготривалих опадів рівень води у річках і озерах підвищився на 0,5–1,0 м. На річках Прип'ять, Стир та Горинь відзначалися розливи, що в свій час призвело до розширення нерестових площ. До негативних чинників, які впливають на процес нересту водних біоресурсів, належать різкі добові зміни температури повітря та недостатня кількість сонячних днів, що призводить до слабкого прогрівання води у водоймах. Упродовж квітня повністю завершився нерест окуня та частково — плітки. На озері Нобель у період з 25 по 28 квітня був зафіксований масовий нерест ляща.

У травні середня температура повітря вдень становила $+24^{\circ}\text{C}$, тоді як уночі знижувалася до $+4^{\circ}\text{C}$. Кількість ясних сонячних травневих днів складала 9. При цьому середня температура води досягла $+18^{\circ}\text{C}$. Внаслідок тривалих опадів у період з 19 по 25 травня рівень води в річках та озерах перевищував НПР на 1,0 м. На річках Прип'ять, Стир, Горинь та Случ спостерігалися суттєві розливи.

Станом на 21 травня на річках області повністю завершився нерест ляща, плітки, краснопірки, верховодки, карася та линя. Починаючи з 16 травня на річках Прип'ять і Стир відмічався масовий нерест карася та лина. Крім того, у водоймах почали фіксуватися раки з ікрою.

Через різке зниження температури повітря в період 20–25 травня (до $+4^{\circ}\text{C}$ у нічний час) та довготривалі опади процес нересту водних біоресурсів у озерах, водосховищах і придаткових водах річок тимчасово припинився.

У червні рівневий режим річок та озер області характеризувався стабільністю, а температура води на мілководдях становила $+19...+22^{\circ}\text{C}$. У

другій половині червня спостерігалися нестабільні погодні умови. Денна температура повітря змінювалася від +25 до +35 °С, нічна — від +20 до +25 °С. Вода прогрівалася до +22 °С, а на мілководдях — до +24 °С.

30 червня 2024 року на водоймах підконтрольних управлінню завершено нерестову кампанію. Нерест усіх видів риби та інших водних біоресурсів, зареєстрованих у Рівненській області, відбувся досить успішно. На мілководних ділянках основних водойм відмічається масова концентрація молоді промислово цінних видів риби.

У водоймах області заморні явища та масова загибель риби й інших водних біоресурсів, зумовлені погіршенням гідрохімічного режиму, не зафіксовані. У великих річках та водосховищах різких коливань рівня води (підйомів або зниження) не зафіксовано.

5.2. Штучне відтворення

Упродовж 2024 року у водоймах підконтрольних управлінню п'ятьма користувачами водних біоресурсів здійснювалися роботи з відтворення рибних запасів, у результаті яких до природних водойм Рівненської області вселено близько 0,14 млн екземплярів молоді риби. Зариблення переважно проводилося дворічками коропа та рослиноїдними видами риби.

Заходи з відтворення водних біоресурсів виконувалися як користувачами водних живих ресурсів, так і товариствами, що об'єднують спортсменів та рибалок-любителів, на закріплених водоймах та їх ділянках.

Зариблення підприємців, що здійснюють рибогосподарську діяльність із розробкою режиму рибогосподарської експлуатації або без нього, здійснювалося відповідно до Інструкції щодо порядку проведення робіт з відтворення водних біоресурсів. На інших водоймах, що перебувають в оренді та використовуються для рибогосподарської діяльності, роботи зі штучного відтворення здійснювалися за участі працівників управління з оформленням відповідних актів.

Зариблення водойм представленні в таблиці 5.2.1 – 5.2.2.

Таблиця 5.2.1

**Обсяги вселення водних живих ресурсів (дворічок) користувачами у водні об'єкти підконтрольні
Держрибоохороні у Рівненській області, 2024 р.**

Назва об'єкту, юридичної або фізичної особи	Об'єкти випуску, вікова стадія, середня маса особин														
	Дворічка (дволітка)														
	Білий товстолобик			Строкатий товстолобик			Білий амур			Короп			Інші види		
	План, млн. екз.	Факт, млн. екз.	Маса, г	План, млн. екз.	Факт, млн. екз.	Маса, г	План, млн. екз.	Факт, млн. екз.	Маса, г	План, млн. екз.	Факт, млн. екз.	Маса, г	План, млн. екз.	Факт, млн. екз.	Маса, г
ДРГОР «Робінзон», ставок у с. Панталія Дубенського району	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,003125	320	-	-	-
ТРЛ «Щупачок» ставок «Молодіжний» у м. Радивилів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00871	200	-	-	-
УТМР, ставок с. Рачин Дубенського району	-	0,000335	300	-	-	-	-	-	-	-	0,001170	300	-	-	-
ГУРЛМ «Лебідь» Козинське водосховище	-	0,00067	150	-	-	-	-	0,00133	150	-	0,00133	150	-	-	-
ВТМР, ставки поблизу сс. Корзин Рівненського району	-	0,00220	100	-	-	-	-	0,00110	100	-	0,00770	100	-	-	-
Всього	-	0,00302	200	-	-	-	-	0,00243	125	-	0,01419	220	-	-	-

РОЗДІЛ 6. ОХОРОНА ПРАЦІ

Працівник підприємства зобов'язаний дотримуватися виробничої дисципліни, норм та інструкцій а також правил, з охорони праці в межах покладених на нього обов'язків. Досягнення абсолютної безпеки у рибній галузі є неможливим, оскільки працівники можуть зазнавати впливу хімічних, фізичних, біологічних та психофізіологічних небезпечних і шкідливих факторів виробництва, таких як низька температура робочої зони, шум, робота рухомих машин і механізмів, підвищена швидкість руху повітря, використання хімічних засобів для дезінфекції водойм, наявність паразитарних захворювань риби, а також значна важкість і напруженість праці.

Основними причинами аварійності та виробничого травматизму часто є не інженерно-конструкторські недоліки, а організаційно-психологічні фактори, зокрема низький рівень підготовки з питань охорони праці, слабка установка на дотримання безпеки, недостатнє виховання, допуск до небезпечних робіт осіб із підвищеним ризиком травматизму, а також перебування працівників у стані втоми можливо інших психічних станах. Виявлення і облік небезпечних та шкідливих факторів на виробництві належить до основних завдань удосконалення організації виробничого процесу.

Тривалість робочого часу працівників підприємства відповідає вимогам чинного законодавства та не перевищує встановлених норм Режим початку та закінчення роботи, а також перерв для відпочинку визначається правилами внутрішнього трудового розпорядку. На роботах, де це необхідно через специфіку трудового процесу, робочий день поділяється на частини за умови, що загальна тривалість робочого часу не перевищує встановленої тривалості робочого тижня. Працівникам у холодних умовах надаються перерви для обігріву, що входять до робочого часу.

Згідно зі ст. 15 Закону України «Про охорону праці» на підприємстві створюється служба охорони праці. Роботодавець відповідає за забезпечення безпечних і здорових умов праці в установі. Функції керівника служби охорони

праці виконує інженер з охорони праці. До його обов'язків входить забезпечення безпеки виробничих процесів, плавзасобів і знарядь лову, забезпечення працівників засобами індивідуального та колективного захисту, організація навчання та підвищення кваліфікації з питань охорони праці, пропаганда безпечних методів роботи, визначення оптимальних режимів праці та відпочинку, а також професійний добір працівників для виконання окремих видів робіт.

Інженер з охорони праці здійснює контроль за дотриманням вимог охорони праці та виконанням приписів наглядових органів. Вступний інструктаж з охорони праці проводиться під час прийняття на роботу. Він готує та подає на затвердження керівнику переліки, які формуються відповідно до чинних загальнодержавних вимог і діють у межах установи: перелік працівників, що підлягають обов'язковим медичним оглядам; перелік працівників, які потребують професійного добору; перелік працівників, для яких є обов'язковими профілактичні наркологічні огляди; а також перелік робіт підвищеної небезпеки та особливо небезпечних робіт, що виконуються за нарядами-допусками або іншою дозвільною документацією.

Крім того, у складі комісії він здійснює перевірку знань працівників щодо правил, норм та інструкцій з охорони праці, а також перевіряє наявність інструкцій з охорони праці на виробничих дільницях і робочих місцях. Керівник забезпечує облік нещасних випадків і професійних захворювань, а також формує звітність про виробничий травматизм.

Згідно зі ст. 22 Закону України «Про охорону праці» розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві організовує роботодавець. За результатами роботи комісії з розслідування не визнаються пов'язаними з виробництвом і не оформлюються актом Н-1 нещасні випадки, що сталися: під час прямування на роботу або з роботи пішки чи на транспорті, який не належить підприємству і не використовувався в його інтересах; під час використання працівниками в особистих цілях майна підприємства без дозволу роботодавця; внаслідок алкогольного, наркотичного або токсичного сп'яніння; під час вчинення злочинів або правопорушень, підтверджених судом; у разі

природної смерті або самогубства, підтверджених відповідними експертизами та органами прокуратури.

Згідно з КЗпП України та ст. 10 і 11 Закону України «Про охорону праці» не допускається використання праці жінок і неповнолітніх на важких роботах та роботах зі шкідливими чи небезпечними умовами праці, перевищення норм піднімання і переміщення вантажів, а також залучення до надурочних робіт.

Важливим заходом з охорони праці є організація навчання працівників. Вступний інструктаж здійснює спеціаліст з охорони праці щодо осіб, які вперше приймаються на роботу, незалежно від освіти та стажу, відповідно до програми вступного інструктажу. Первинний інструктаж здійснюється до початку роботи керівником виробничого підрозділу (майстром дільниці) для новоприйнятих працівників, переведених з інших робіт, працівників, які виконують нову для них роботу, а також для відряджених працівників відповідно до програми первинного інструктажу. Після первинного інструктажу працівник проходить стажування тривалістю від 2 до 15 змін. Інструктажі завершуються усним опитуванням. Повторний інструктаж проводить керівник виробничого підрозділу на робочому місці через 6 місяців, а для працівників, що працюють з небезпечними факторами, — через 3 місяці після первинного інструктажу. Позаплановий інструктаж здійснюється при введенні нових нормативних актів або порушенні їх вимог, зміні технологічного процесу, а також у разі перерви в роботі понад 60 календарних днів. Цільовий інструктаж проводиться з працівниками, які виконують разові роботи за нарядом-допуском.

Для основних технологічних процесів у рибництві на підприємстві розробляються інструкції з охорони праці. Вони містять загальні положення з охорони праці, організаційні та технічні вимоги безпеки для відповідного виробництва, а також характеристику робіт, що виконуються працівниками певних професій. Вимоги безпеки викладаються відповідно до послідовності технологічного процесу та умов виконання робіт. Інструкції з охорони праці включають розділи: «Загальні положення», «Вимоги безпеки перед початком роботи», «Вимоги безпеки під час виконання роботи», «Вимоги безпеки після

закінчення роботи» та «Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях», у яких визначаються порядок допуску до роботи, вимоги до безпечного виконання операцій, використання ЗІЗ, порядок дій у разі аварій та інші вимоги охорони праці.

На підприємствах і в організаціях, незалежно від форми власності та господарювання, здійснюється організація попередніх (під час прийому на роботу) і періодичних (щорічних протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників. Метою медичних оглядів є профілактика та своєчасне виявлення професійних захворювань.

Санітарно-побутове забезпечення працівників здійснюється шляхом облаштування спеціальних приміщень відповідно до будівельних норм і правил (СНиП 2.09.04-87). Побутові приміщення розташовують у місцях з найменшим впливом шуму та інших шкідливих виробничих факторів, у вигляді окремих прибудов до виробничих будівель. Для працівників, що працюють на відкритому повітрі або в неопалюваних приміщеннях при температурі повітря нижче +10 °С, передбачено спеціальні приміщення для обігрівання. Працівників забезпечують якісною питною водою з температурою в межах від 8 °С до 20 °С. Відстань від робочих місць до пунктів питного водопостачання не перевищує 75 м. Бачки для питної води повинні щільно закриватися, щоденно промиватися та дезінфікуватися. Приміщення оснащуються санвузлами з необхідними побутовими умовами та кімнатами відпочинку.

Дотримання основних вимог техніки безпеки при проведенні технологічних процесів у рибництві здійснюється згідно з «Правилами з техніки безпеки і виробничої санітарії на рибоводних підприємствах і внутрішніх водоймах». Інструкції з охорони праці містять вимоги щодо погодних умов вилову риби, оснащення маломірних плавзасобів (водовиливні та сигнальні пристрої) та порядку їх допуску до експлуатації. Встановлюються вимоги до персоналу щодо проходження спеціального навчання на право керування маломірними суднами, обов'язкових медичних оглядів, а також безпечної експлуатації засобів лову, захвату риби та підіймальних механізмів (шпили, лебідки, сітковибиральні

машини). Окрему увагу приділяють облаштуванню спускних ставків при вилові риби, вимогам до ширини і висоти службових мостів для маневрування засобами захвату риби, а також особливостям вилову рибопосадкового матеріалу із садків.

Небезпечні зони у виробничих приміщеннях маркуються попереджувальними знаками згідно з ГОСТ 12.4.026-71. Знаки безпеки розташовують на видимих місцях, а сигнальні пристрої встановлюють так, щоб їх сигнали були чітко помітними та відчутними.

Одним із важливих завдань є забезпечення безпеки праці під час вантажно-розвантажувальних робіт. Далі наведено приклад розрахунку міцності каната при підйомі вантажу.

Для підйому вантажу максимальною масою 400 кг застосовується пеньковий канат діаметром 30 мм. Необхідно визначити, чи забезпечує його міцність безпечний підйом вантажу масою 400 кг.

$$m = 400 \text{ кг}$$

$$d = 30 \text{ мм}$$

$$\sigma_r = 100 \text{ кг/см}^2$$

Для розрахунку використовуємо формулу допустимого навантаження каната:

$$S = \frac{\pi d^2 \cdot \sigma_r}{4} \quad S = 4\pi d^2 \cdot \sigma_r$$

або у спрощеному вигляді:

$$S = 0,785 \cdot d^2 \quad S = 0,785 \cdot d^2$$

S — допустиме навантаження на канат, кг;

d — діаметр каната, см.

Переведемо діаметр у сантиметри:

$$d = 30 \text{ мм} = 3 \text{ см}$$

Тоді:

$$S = 0,785 \cdot 3^2 = 0,785 \cdot 9 = 7,065 \text{ т} = 7065 \text{ кг} \quad S = 0,785 \cdot 3^2 = 0,785 \cdot 9 = 7,065 \text{ т} = 7065 \text{ кг}$$

Допустиме навантаження каната становить 7065 кг, що значно перевищує масу вантажу 400 кг. Отже, обраний канат забезпечує достатню міцність і є придатним для виконання підйомних робіт.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про охорону праці» працівники забезпечуються засобами індивідуального захисту. Зокрема, головний рибовод, завідувач ставового господарства та рибоводи отримують прогумовані костюми і плащі, гумові рибальські чоботи та комбіновані рукавички. Взимку працівникам додатково надаються утеплений одяг, валянки та захисне взуття. Машиністам машин і механізмів внутрішніх водойм та річковим робітникам, які здійснюють експлуатацію й обслуговування плавзасобів, видаються бавовняні та рибальські костюми, гумові чоботи і брезентові рукавиці.

Забезпечення пожежної безпеки здійснюється відповідно до «Правил пожежної безпеки в Україні». Інженер з охорони праці відповідає за забезпечення будівель і споруд засобами пожежогасіння, їх справний стан і готовність до використання, а також за розрахунок необхідної кількості таких засобів. Окремо проводяться систематичні інструктажі з пожежної безпеки.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Наразі управління Держрибоохорони здійснює активну роботу щодо сприяння створенню товариств рибалок-любителів на громадських засадах. Створення територіальних організацій і впровадження відповідного механізму дозволяє вирішити питання передачі водойм у користування для любительського та спортивного рибальства, а також забезпечити догляд за ними, їх охорону та зариблення.

У період досліджень на території, що перебуває під контролем управління, зареєстровано 9 товариств, які здійснюють користування водоймами загальною площею близько 1453,5 га.

У 2024 році платне любительське рибальство управлінням не проводилося. За інформацією користувачів, водойми відвідали 6116 рибалок, загальний обсяг вилову яких становив 11905,7 кг.

У свій час товариства рибалок-любителів здійснювали меліоративні заходи для поліпшення умов відтворення та покращення гідрохімічного режиму водойм, встановлювали штучні нерестові гнізда для відтворення хижих видів риб аборигенної іхтіофауни, викошували надлишкову водну рослинність, а в зимовий період прорубували ополонки щоб не було задухи риб та проводили аерацію води механічними засобами.

Для покращення іхтіокомплексу потрібно зробити:

1. Внесення змін до нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів рибоохорони, є необхідним. Потребує розроблення галузевого закону у сфері рибного господарства та охорони водних живих ресурсів. Доцільним також є спрощення процедур оформлення дозвільних документів щодо вирощування, відтворення та використання водних живих ресурсів, а також порядку надання в оренду водних об'єктів фізичним і юридичним особам.

2. Пропонується створити Фонд охорони рибних запасів регіону, наповнення якого здійснюватиметься за рахунок відрахувань із доходів місцевих бюджетів, штрафних санкцій, що накладаються органами рибоохорони за

порушення природоохоронного законодавства, благодійних внесків громадян та інших джерел. Пріоритетними напрямками використання коштів визначаються: зариблення природних водойм регіону (75 % коштів фонду), розширення та створення природних нерестовищ (15 % коштів фонду) та фінансування органів рибоохорони (10 % коштів фонду).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бузевич І.Ю. Кузьменко Ю.Г., Спесівий Т.В. Стабільність іхтіокомплексу як показник раціональності використання природних ресурсів. *Рибогосподарська наука України*. 2010. № 4, С. 42–46.
2. Вишневський В. І. Гідрологічні характеристики річок України. Київ : Ніка-Центр, 2003. 218 с.
3. Вишневський В. І. Річки і водойми України. Стан і використання. Київ : Віпол, 2000. 336 с.
4. Відновна іхтіоекологія природних водойм Західного Полісся України. В. В. Сондак. Рівне: Волинські обереги, 2008. 382 с.
5. Відродження екосистем трансформованих басейнів річок та озер. Й. В. Гриб, М. О. Клименко, В. В. Сондак, В. І. Гринюк. Рівне: НУВГП, 2012. 210 с.
6. Водна Рамкова Директива ЄС 2000/60/ЄС: основні терміни та їх визначення. Київ : Твій формат, 2006. 240 с.
7. Водне господарство в Україні / за ред. А. В. Яцика, В. М. Хорєва. Київ : Генеза, 2000. 456 с.
8. Водний фонд України: штучні водойми – водосховища і ставки : довідник / за ред. В. К. Хільчевського, В. В. Гребеня. Київ : Інтерпрес, 2014. 164 с.
9. Гребінь В. В. Сучасний водний режим річок України (ландшафтно-гідрологічний аналіз). Київ : Ніка-Центр, 2010. 316 с.
10. Гриб Й. В., Сондак В. В., Куньчик Т. М. Проблеми відтворення аборигенної іхтіофауни у водних об'єктах Західного Полісся України. Сучасні проблеми аквакультури. Таврійський науковий вісник. 2003. С. 55–59.
11. Гриб Й. В., Клименко М. О., Сондак В. В., Войтишина Д. Й. Моніторинг природокористування та стратегія реабілітації порушених річкових і озерних екосистем. Національний університет водного господарства і природокористування, 2015. С.35–42.

12. Грициняк І.І. Чуклін А.В., Бузевич І.Ю., Іхтіологічні аспекти визначення істотності шкоди рибному господарству. *Рибогосподарська наука України*. 2013. № 3, С. 7–14.
13. Державна служба статистики України. Рибне господарство України у 2018 році: статистичний збірник. – Київ: Держстат України, 2019. 274 с.
14. Державний водний кадастр. Багаторічні дані про режим та ресурси поверхневих вод суші. Київ, 2007. 253 с.
15. Дудник С.В., Глебова Ю.А. Оцінка впливу різних способів рибальства на стан іхтіофауни внутрішніх водойм України. *Рибогосподарська наука України*. 2010. № 4, С. 65–69.
16. Євтушенко М.Ю. Відновна іхтіоекологія як науковий напрям розвитку рибництва внутрішніх водойм України. *Рибогосподарська наука України*. 2010. № 3, С. 88–91.
17. Кабінет Міністрів України. Постанова від 21 листопада 2011 р. № 1209 «Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування (збирання) або знищення цінних видів водних біоресурсів». Київ, 2011. 421 с.
18. Коблицька А. Ф. Визначник прісноводних риб України. Київ : Урожай, 1988. 160 с.
19. Кузьменко Ю. Г., Христенко Д. С. Сучасний стан водних біоресурсів України та шляхи їх раціонального використання. *Рибогосподарська наука України*. 2019. № 2. С. 5–18.
20. Романенко В. Д. Основи гідроекології. Київ : Обереги, 2001. 728 с.
21. Методи гідроекологічних досліджень поверхневих вод / за ред. В. Д. Романенка. Київ : ЛОГОС, 2006. 408 с.
22. Сніжко С. І., Середа К. А. Біогенні речовини у воді річок України // Гідрологія, гідрохімія, гідроекологія. 2001. Т. 2. С. 511–521.
23. Відновна гідроекологія порушених річкових та озерних систем Й. В. Гриб, М. О. Клименко, В. В. Сондак, Л. А. Волкова. Рівне: Волинські обереги, 1999. 377 с.

24. Сондак В. В. Особливості формування стресових ситуацій та ризики виживання аборигенної іхтіофауни в поверхневих водах України. *Доповіді Національної академії наук України*, 2008. 14–19 с.
25. Сондак В. В., Мосніцький В. О., Поліщук В. А. Формування видового складу іхтіофауни басейну р. Стир. *Рибне господарство*, 2009. С. 191–198.
26. Сондак В. В., Волкошовець О. В., Бабич Л. М. Динаміка видового складу рибного населення р. Горинь та ризики виживання аборигенної іхтіофауни в трансформованій річковій мережі. *Вісник Національного університету водного природокористування*. 2013. С. 15–23.
27. Сондак В. В. Науково-методичні підходи вибору оптимальних стратегій відновлення видового різноманіття аборигенної іхтіофауни Стир-Горянського гідроекологічного коридора. *Рибогосподарська наука України*, 2008. С. 48–55.
28. Сондак В. В. Збереження видового різноманіття, природних умов відтворення та охорона рибних ресурсів у річковій мережі Західного Полісся України. *Рибогосподарська наука України*, 2010. С. 99–110.
29. Роль річної мережі у збереженні біорізноманіття аборигенної іхтіофауни руслових водосховищ (на прикладі Стир-Горинського рибовідтворювального комплексу). В. В. Сондак, Й. В. Гриб, О. В. Волкошовець. Науково-організаційний комітет конференції, 2019. 182 с.
30. Тарасюк С. І., Єрошенко О. А. Сучасний стан іхтіофауни внутрішніх водойм України. *Рибогосподарська наука України*. 2018. № 4. С. 23–31.
31. Хільчевський В. К. Водовідведення і водопостачання: гідроекологічні аспекти. Київ : Київський університет, 1999. 316 с.
32. Швебс Г. І., Ігошин М. І. Каталог річок і водойм України. Одеса : Астропринт, 2003. 392 с.
33. Швець Г. І. Характеристики водності річок України. Київ : Наукова думка, 1964. 192 с.
34. Щербуха А. Я. Українська номенклатура іхтіофауни України. Київ : Зоомузей ННПМ НАН України, 2003. 50 с.

35. Bartley, D. M., de Graaf, G., & Valbo-Jørgensen, J. (2015). Commercial inland capture fisheries. *Freshwater fisheries ecology*, 438-448.
36. Cook, K. V., Reid, A. J., Patterson, D. A., Robinson, K. A., Chapman, J. M., Hinch, S. G., & Cooke, S. J. (2019). A synthesis to understand responses to capture stressors among fish discarded from commercial fisheries and options for mitigating their severity. *Fish and Fisheries*, 20(1), 25-43.
37. Cowx, I. G. (2015). Characterisation of inland fisheries in Europe. *Fisheries Management and Ecology*, 22(1), 78-87.
38. Murray, D. N., Bunnell, D. B., Rogers, M. W., Lynch, A. J., Douglas Beard Jr, T., & Funge-Smith, S. (2020). Trends in inland commercial fisheries in the United States. *Fisheries*, 45(11), 585-596.
39. Хижняк М. І., Кражан С. А., Рудик-Леуська Н. Я., Кутищев П. С. Біопродуктивність водних екосистем [Навчальний посібник] / – Київ: Центр учбової літератури, 2020, 460 с.
40. 3. Рудик-Леуська Н. Я., Кіреєва І. Ю., Хижняк М. І. Охорона гідробіонтів. [Підручник] / Н. Я. Рудик-Леуська, І. Ю. Кіреєва, М. І. Хижняк – Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2021, 637 с.
41. Шевченко П. Г., Пилипенко Ю. В., Рудик-Леуська Н. Я., Халтурин М. Б., Макаренко А. А., Климковецький А. А., Чередніченко І. С. Практикум з іхтіології (загальної і спеціальної). [Навчальний посібник]. – Київ. НУБіП України, 2022. 583 с.
42. Шевченко П. Г., Пилипенко Ю. В., Рудик-Леуська Н. Я., Халтурин М. Б., Макаренко А. А., Климковецький А. А., Чередніченко І. С. Іхтіологія (загальна і спеціальна). У двох томах: Підручник. Т. II. Іхтіологія (спеціальна) – Київ. НУБіП України, 2022. 921 с.
43. Євтушенко М. Ю., Хижняк М. І., Рудик-Леуська Н. Я. Оцінка екологічного стану водойм: підручник / – Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2023. 513с.
44. Шевченко П. Г., Рудик-Леуська Н. Я., Климковецький А. А., Халтурин М. Б., Макаренко А. А., Пилипенко Ю. В., Лобанов І. А. Біоресурси гідросфери та

їх охорона. Частина 1. Охорона риб. [Навчальний посібник]. Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2023. 452 с.

45. Шевченко П. Г., Пилипенко Ю. В., Рудик-Леуська Н. Я., Халтурин М. Б., Макаренко А. А., Климковецький А. А. Методи досліджень в іхтіології. [Навчальний посібник]. Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2023. 666 с.

46. Шевченко П. Г., Кононенко Р. В., Рудик-Леуська Н. Я., Пилипенко Ю. В., Халтурин М. Б., Макаренко А. А., Климковецький А. А., Чередніченко І. С. Риби континентальних акваторій України: Довідник. Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2024. 604 с.

47. Шевченко П. Г., Тertiшний О. С., Митяй І. С., Кононенко Р. В., Рудик-Леуська Н. Я., Хижняк М. І., Макаренко А. А., Халтурин М. Б., Климковецький А. А. Тварини в житті рибного населення водойм: Довідник. Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2024. 602 с.